

รายงานเศรษฐกิจเดือนธันวาคม 2560 กรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) และแนวโน้มทางการค้าไทยจีน

1. ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (The ASEAN-China Free Trade Agreement, ACFTA) ด้านการค้าโดยคร่าว

ความเป็นมาข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Agreement)

ข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) นั้นเป็นข้อตกลงที่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายระหว่างสองประเทศขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุปสรรคทางการค้า (Trade barrier) ในรูปแบบของภาษี (Tariff) และไม่ใช่ภาษี (non-tariff) เพื่อสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศที่ทำการตกลงร่วมกัน

ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนนั้น เป็นข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างกลุ่มอาเซียนซึ่งประกอบไปด้วยชาติสมาชิก 10 จีน ร่วมกับประเทศจีน โดยมีความเป็นมาโดยคร่าวดังนี้

2001- กลุ่มประเทศอาเซียนกับจีนเริ่มดำเนินการเจรจาสำหรับข้อตกลงการค้าเสรี

2002- เซ็นสัญญาร่างข้อตกลงความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอย่างเต็มรูปแบบ (Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation – FASEC)

2004- เซ็นสัญญาข้อตกลงความร่วมมือด้านการค้าสินค้า (Agreement on Trade in Goods)

2005 – บังคับใช้ข้อตกลงความร่วมมือด้านการค้าสินค้า (Agreement on Trade in Goods)

2007 – เซ็นสัญญาและบังคับใช้ข้อตกลงความร่วมมือทางด้านการบริการ (Agreement on Trade in Service)

2009 – เซ็นสัญญาข้อตกลงความร่วมมือด้านการลงทุน (Agreement on Investment)

2010 – บังคับใช้ข้อตกลงความร่วมมือด้านการลงทุน (Agreement on Investment)

อ้างอิงจาก Li 2013, The impact on Customs of the implementation of the ASEAN-China FTA, World Customs Journal, Vol. 2, No.1, pp.87-98

ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน นั้นเป็นข้อตกลงฉบับแรกของประเทศกลุ่มอาเซียนที่ทำร่วมกับประเทศนอกกลุ่มอาเซียนฉบับแรก โดยมีสาระเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศที่อยู่ในกรอบความร่วมมือ โดยการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน นั้นมีครอบคลุมถึง การเปิดเสรีด้านการค้า สินค้า บริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยในส่วนของกรอบความร่วมมือทางการค้านั้นจะเน้นการลดภาษีระหว่างประเทศระหว่างประเทศสมาชิก สาระสำคัญในการลดกรอบภาษีนั้นได้ดำเนินการมาเรื่อยๆ โดยมีการกำหนดชนิดของสินค้าและระยะเวลาในการลดภาษี โดยสาระในการลดภาษีนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน กล่าวคือ

➤ การลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest)

โดยสินค้าส่วนนี้รวมถึงสินค้าเกษตรพิกัด HS 01-08 ซึ่งจะมีการลดภาษีทันทีนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2005 โดยสินค้าเกษตรในพิกัดอัตราศุลกากรได้แก่ 1) สัตว์มีชีวิต 2) เนื้อสัตว์ที่บริโภคได้ 3) ปลา สัตว์น้ำอื่นๆ 4) ผลิตภัณฑ์นม ไข่ 5) ผลิตภัณฑ์อื่นจากสัตว์ 6) ต้นไม้และพืชมีชีวิต 7) ผัก 8) ผลไม้

¹ โดยรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถดูได้จาก คู่มือ การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงอาเซียน-จีน

➤ การลดภาษีทั่วไปซึ่งแบ่งได้เป็น 2 รายการ

1. สินค้าปกติ (Normal Track List) ซึ่งแบ่งการลดภาษีออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 รายการสินค้าปกติ 1 (Normal Track List 1) ซึ่งมีจำนวนกว่า 7,000 รายการ (พิกัดศุลกากร 6 หลัก) จะมีการลดภาษีเป็น 0 % นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2010

1.2 รายการสินค้าปกติ 2 (Normal Tract List 2) ซึ่งมีจำนวนกว่า 150 รายการ จะมีการลดภาษีเป็น 0 % ภายใน 2012

2. สินค้าอ่อนไหว ซึ่งแบ่งการลดภาษีออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1 สินค้า Sensitive List (SL) จะมีการลดอัตราภาษีเป็น 20 % ในปี 2012 และเหลือ 0-5 % ในปี 2018 ซึ่งสินค้าที่จัดอยู่ในประเภทนี้ จีนมีจำนวน 161 รายการ ไทยมี 242 รายการ

2.2 สินค้า Highly Sensitive List (HSL) จะมีการลดอัตราเป็น 50 % ในปี 2018 ละไม่ปรับลดลงอีก โดยที่จีนมีสินค้าที่จัดอยู่ในประเภทนี้ 100 รายการ ไทยมี 100 รายการ การปรับลดภาษี

โดยในวันที่ 1 มกราคม 2018 นั้น² สินค้าที่จะมีการปรับลดภาษีนั้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มกล่าวคือ

1. กลุ่มสินค้าที่เคยเสียภาษีนำเข้าในอัตรา 20%, 15%, 12% และ 10% จะเหลือ 5 %

สินค้าที่จัดอยู่ในประเภทนี้ได้แก่ กระดาษ กระสอบ รองเท้า กระเบื้อง แป้งข้าวสาลี หินอ่อน ยางรถยนต์ ตู้เย็น ตู้แช่ มอเตอร์ไฟฟ้า ไมโครเวฟ เป็นต้น

2. กลุ่มสินค้าที่เสียภาษีนำเข้าทั่วไปจะลดภาษีนำเข้าเหลือ 0% -5%

รถยนต์ EV เหล็ก หลอดหรือท่อ ลวดโพรไฟล์ ทรานส์ฟอร์มเมอร์ เครื่องสำรองไฟ เป็นต้น

2. แนวโน้มด้านการค้าหลักจากมีการบังคับใช้ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนในปี 2005

➤ ภาพรวมการค้าด้านการค้าสินค้า (Trade in goods) ระหว่างอาเซียนและจีน³

มูลค่าการค้าสินค้า (Trade in goods) ระหว่างอาเซียนกับจีนนั้นจะเห็นได้ว่า มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย โดยในปี 2005 ที่เป็นปีแรกที่มีการบังคับใช้ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนด้านสินค้า นั้นมูลค่าการค้ารวมด้านสินค้านี้ระหว่างอาเซียนกับจีนนั้น เพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 27.22 ปัจจุบัน (ปี 2016) มูลค่าการค้ารวมด้านสินค้านี้ระหว่างอาเซียนกับจีนอยู่ที่ 368,026.43 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการค้าดุลการค้าด้านสินค้าของอาเซียนที่มีต่อจีนนั้น ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

² <http://www.thansettakij.com/content/219539>

³ อ้างอิงข้อมูลจาก <https://data.aseanstats.org/>

ตารางที่ 1 มูลค่าการค้าด้านสินค้าระหว่างอาเซียนกับจีน

หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐ

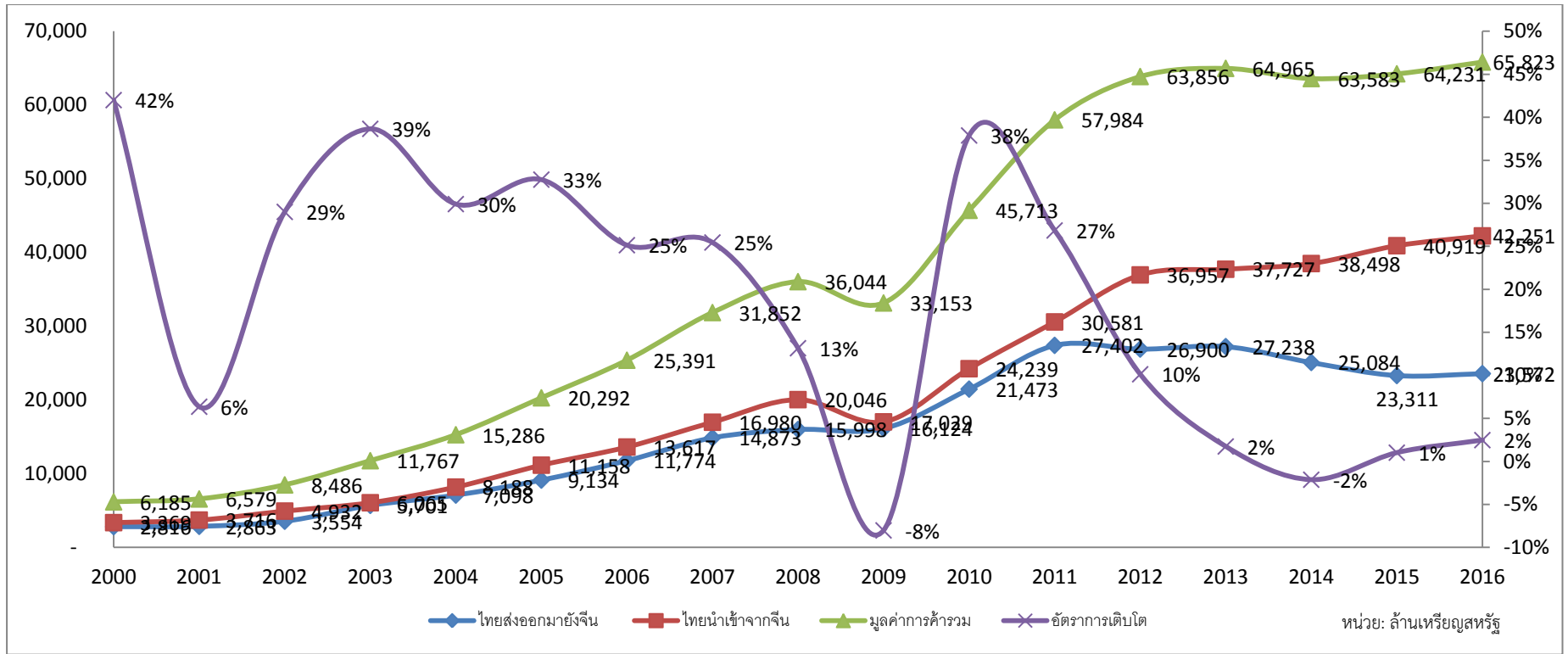
ปี	อาเซียนส่งออกไปยังจีน	อาเซียนนำเข้าจากจีน	มูลค่าการค้ารวม	ขาดดุลการค้า
2004	41,396.38	47,762.10	89,158.48	- 6,365.72
2005	52,257.51	61,169.44	113,426.95	- 8,911.93
2006	65,014.63	75,093.04	140,107.68	-10,078.41
2007	77,919.19	93,182.74	171,101.92	-15,263.55
2008	87,489.37	109,216.97	196,706.35	- 21,727.60
2009	81,511.21	96,537.88	178,049.09	- 15,026.68
2010	112,576.78	122,936.85	235,513.63	- 10,360.07
2011	140,065.52	154,923.85	294,989.37	- 14,858.33
2012	142,539.98	176,849.67	319,389.65	- 34,309.69
2013	153,378.52	198,204.89	351,583.41	- 44,826.37
2014	154,012.64	212,698.60	366,711.24	- 58,685.95
2015	145,291.41	212,345.97	357,637.37	- 67,054.56
2016	143,518.72	224,507.71	368,026.43	- 80,988.98

➤ มูลค่าการรวมระหว่างไทยจีน

มูลค่าการค้าระหว่างไทยจีนนั้นมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากมูลค่าการค้ารวมระหว่าง 2000-2016

มูลค่าการค้าระหว่างไทยจีนนั้นมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2005 มูลค่าการค้ารวมระหว่างไทยจีนนั้นอยู่ที่ 20,292 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 33 โดยที่แนวโน้มมูลค่าการค้ารวมระหว่างไทยจีนนั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราการเติบโตด้านการค้าระหว่างปี 2005-2016 นั้นอยู่ที่ร้อยละ 15

อย่างไรก็ดี แนวโน้มการขาดดุลการค้าของไทยนั้นก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน จะเห็นได้จากในปี 2005 นั้น มูลค่าการขาดดุลของไทยต่อจีนนั้นอยู่ที่ 2,024 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 86 ซึ่งในปี 2004 ไทยขาดดุลจีนอยู่ที่ 1,090 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยระหว่างปี 2005-2016 นั้น การขาดดุลของไทยต่อจีนนั้นเฉลี่ยอยู่ที่ 7,920 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี

รูปที่ 1 มูลค่าการค้าระหว่างไทย-จีนระหว่างปี 2000-2016 (อ้างอิงข้อมูลจาก UN Comtrade)

3. ผลกระทบและโอกาสทางการค้าระหว่างไทยจีนภายใต้กรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน

แนวโน้มหลังจากที่มีการลดภาษีนำเข้าตามข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน ในวันที่ 1 มกราคม 2018 ที่ จะถึงนี่นั้น มูลค่าการค้าระหว่างสองฝ่ายน่าจะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศที่อยู่ใน ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนนั้น อาจจะมีการปรับใช้มาตรการต่างๆที่มีใช้ภาษีหรือ Non-tariff measure เพื่อมาปกป้องการนำเข้าสินค้าต่างชาติสู่ประเทศตนเองมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น จีนมีการกำหนดโควต้าในการ นำเข้าข้าวต่างประเทศ โดยในปี 2018 นี้รัฐบาลจีนกำหนดโควต้า⁴ให้นำเข้าข้าวได้จำนวน 5.32 ล้านตัน อีกทั้ง ปัจจุบันผู้นำเข้าข้าวจีนจะต้องนำเข้าข้าวจากบริษัทที่ได้รับการตรวจสอบและขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและแปรรูปข้าว จากหน่วยงาน AQSIQ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2017) ซึ่งปัจจุบันมีบริษัทของไทยที่ผ่านการ รับรองจากหน่วยงานAQSIQ จำนวน 48 บริษัท

มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measure) เป็นมาตรการกีดกันทางการค้าอื่นๆ นอกเหนือจากมาตรการทางภาษีศุลกากร ที่ส่งผลกระทบต่อทางการค้าระหว่างประเทศ ตัวอย่างของมาตรการกีดกัน ทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีมี่ดังนี้

1. มาตรการกึ่งภาษี (Para-tariff measures) เป็นมาตรการเพิ่มค่าใช้จ่ายสำหรับสินค้านำเข้าที่นอกเหนือจากภาษี ศุลกากร ซึ่งค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสินค้านั้นอาจรวมถึง ค่าพิธีการด้านศุลกากร ภาษี/ค่าธรรมเนียมที่เก็บเพิ่มเติม ภาษี ภายในประเทศ ภาษีสรรพสามิต และภาษีค่าธรรมเนียมการประเมินราคาด้านศุลกากร

2. มาตรการควบคุมทางการเงิน (Finance control measures) ซึ่งเป็นมาตรการที่ควบคุมการเข้าถึงเงินตรา ต่างประเทศ หรือมาตรการที่ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายของการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสูงขึ้น ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนของ การค้าสูงขึ้น มีผลใกล้เคียงกับมาตรการกีดกันทางภาษี

3. มาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ (Automatic licensing measures) เป็นมาตรการที่ภาครัฐออก ใบอนุญาตหรือตรวจสอบสถานการณ์การนำเข้าสำหรับสินค้าประเภทใดประเทศหนึ่งโดยอัตโนมัติ

4. มาตรการจำกัดปริมาณ (Quantity control measures) เป็นมาตรการจำกัดจำนวนสินค้านำเข้า โดยแยกตามประเภท และ/หรือแหล่งที่มาของสินค้า ผ่านมาตรการจำกัดในอนุญาตนำเข้า โควต้า หรือการห้ามนำเข้า สินค้า

5. มาตรการเชิงผูกขาด (Monopolistic measures) เป็นมาตรการที่สร้างผู้ประกอบการค้า หรือจำนวนกลุ่ม ผู้ประกอบการไม่กี่ราย ให้สิทธิเป็นผู้ค้าสินค้านั้นแต่เพียงผู้เดียว

6. มาตรการทางเทคนิค (Technical measures) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของสินค้า อาทิ คุณภาพ ความ ปลอดภัย หรือขนาด รวมถึงการควบคุมด้านการออกใบรับรอง การจัดประเภท สัญลักษณ์ การตรวจสอบและวิธีการ ตรวจสอบ รวมถึงการกำหนดให้มีการตีตราและฉลาก

อ้างอิงข้อมูล: รายงานสรุปผล การศึกษาเรื่องการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers) ที่มีผลต่อการส่งออกของไทยในเวทีการค้าโลกและการดำเนินการ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ยิ่งไปกว่านั้น หลายฝ่ายให้ความกังวลเกี่ยวกับการนำเข้ากลุ่มสินค้าประเภทรถยนต์ไฟฟ้า (EV) ของจีน ซึ่งภายในวันที่ 1 มกราคม 2018 นี้ ภาษีการนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าวจะปรับตัวเหลือ 0% ทำให้

⁴ หากบริษัทไม่ได้รับโควต้าในการนำเข้าข้าว จะต้องเสียภาษีในการนำเข้าข้าวสูงถึงร้อยละ 65

คาดการณ์ว่าจะมีการนำเข้าของกลุ่มสินค้าประเภทดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวขัดแย้งกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนของไทยที่จะต้องการผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตรถไฟฟ้า โดยดึงบริษัทต่างชาติให้เข้ามาลงทุน หากพิจารณาแนวโน้มของการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าในจีนนั้น จะเห็นได้ว่า มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคตเนื่องจากการดำเนินนโยบายที่สนับสนุนการใช้รถไฟฟ้า โดยเมื่อเดือนกันยายน 2017 จีนออกกฎเกณฑ์กำหนดจำนวนขั้นต่ำในการผลิตรถยนต์ปลอดมลภาวะ (nonpolluting vehicle) หรือที่เรียกว่า Dual Credit Policy ซึ่งกฎเกณฑ์ดังกล่าวบังคับให้บริษัทผู้ผลิตจะต้องมีคะแนนสำหรับการใช้พลังงานทางเลือก (new energy credit) เทียบเท่ากับร้อยละ 10 ของยอดขายรถยนต์ในปี 2019 และจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12 ของยอดขายรถยนต์ในปี 2020 หากผู้ผลิตที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเป้าหมายของการผลิตขั้นต่ำดังกล่าวได้นั้น จะต้องซื้อ “คะแนน” จากบริษัทอื่นๆ โดยที่กฎเกณฑ์ดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้เดือนเมษายน ปี 2018 โดยนโยบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการผลักดันของภาครัฐในการสนับสนุนการผลิตพลังงานทางเลือกในประเทศ ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมรถยนต์ของจีนยิ่งไปกว่านั้น ผลพวงจากนโยบายดังกล่าวประกอบกับข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนที่ลดภาษีนำเข้าสินค้าในกลุ่มรถยนต์ไฟฟ้า อาจจะทำให้สินค้าในกลุ่มประเภทดังกล่าวเข้ามาในตลาดไทยมากยิ่งขึ้น และผู้ประกอบการไทยผลิตสินค้า OEM อาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายของจีนดังกล่าว

4. ข้อคิดเห็นสคต.เชียงใหม่

1. กรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียนจีนนั้น ถือเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายทางการค้าของผู้ประกอบการไทย เนื่องจากผู้ประกอบการไทยมีโอกาสส่งสินค้าไปยังประเทศที่อยู่ในข้อตกลงได้ด้วยสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร อนึ่ง การค้าภายในประเทศอาจจะมีการแข่งขันที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากสินค้าต่างชาติก็ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีเช่นกัน ดังนั้น ไม่ว่าผู้ประกอบการไทยจะต้องการเป็นผู้ส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศหรือดำเนินการการค้าภายในประเทศ ผู้ประกอบการไทยควรมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขัน อีกทั้งควรมีแนวคิดในลักษณะ Global Mindset ซึ่งมีความพร้อมในการแข่งขันระดับนานาชาติ และให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมซึ่งมีส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและสร้างความได้เปรียบทางการค้า ทั้งนี้ผู้ประกอบการไทยควรคำนึงจุดเด่นของสินค้าและบริการของตนเอง ว่าต้องมีความชัดเจนเพื่อสร้างความแตกต่างทางด้านการแข่งขัน

2. การเข้ามาขยายตลาดในประเทศจีนนั้น สามารถทำได้หลายแนวทาง อาทิ เข้าร่วมงานแสดงสินค้า หากตัวแทนผู้นำเข้า ขายสินค้าผ่านทางช่องทางออนไลน์ หา Partner ชาวจีน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าผู้ประกอบการจะเลือกช่องทางไหนในการขยายสินค้า ผู้ประกอบการจะมีความเข้าใจในกฎเกณฑ์การนำเข้าสินค้าของจีน และเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคจีน ติดตามข่าวสารการค้าระหว่างประเทศประกอบการตัดสินใจต่อไป

แหล่งอ้างอิง

1. <https://data.aseanstats.org/>
2. <https://data.aseanstats.org/>

3. <http://comtrade.un.org/>
4. Full ahead as carmakers shift gears, Shanghai Daily วันที่ 25 ธันวาคม 2560
5. รายงานสรุปผล การศึกษาเรื่องการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers) ที่มีผลต่อการส่งออกของไทยในเวทีการค้าโลกและการดำเนินการของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
6. <http://www.thansettakij.com/content/219539>
7. Li 2013, The impact on Customs of the implementation of the ASEAN-China FTA, World Customs Journal, Vol. 2, No.1, pp.87-98
8. คู่มือการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงอาเซียน-จีน

สศต.เชียงใหม่
ธันวาคม 2560